

7. ภาษา นิทานพื้นบ้าน และปริศนาคำทายของไทยพื้นถิ่น

ภาษาของไทยพื้นถิ่น

ลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งในหลายๆ อย่างชาวไทยพื้นถิ่นในจังหวัดราชบุรีคือเรื่องราวของ ภาษา ซึ่งมีลักษณะเก่าแก่และสอดคล้องกับเอกสารโบราณว่าด้วยเรื่องภาษาโดยเฉพาะ ใน วรรณคดี ไทย

คำศัพท์ของชาวไทยพื้นถิ่นมีความเรียบง่าย ตรงประเด็น แต่บรรดาบุตรหลานของชาวไทยพื้นถิ่นได้รับการอบรมและศึกษาด้วยระบบการศึกษาแผนใหม่ อีกทั้งสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เช่น การคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร ภาษาไทยพื้นถิ่นที่เคยใช้อยู่ภายในชุมชนจึงได้รับอิทธิพลด้วยเสียง คำศัพท์และความหมายไปด้วย ซึ่งอาจเป็นการลืมหรือเลิกใช้คำ ศัพท์ด้วยความไม่ตั้งใจ ด้วยเหตุนี้ ชาวไทยพื้นถิ่นที่ยังคงดำรงรักษาภาษาไทยแบบเดิมเอาไว้ได้ค่อนข้างมากคือกลุ่มผู้สูงอายุ คำศัพท์หลายคำสอดคล้องกับคำเก่าที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรม เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผน ตัวอย่างเช่นคำว่า ออ โบราณมักใช้คำเสริมหน้าชื่อคน ใช้แสดงความเอ็นดูหรือสนิทคุ้นเคย โดยมีได้ระบุเพศที่แน่ชัด ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน กล่าวถึงขรัวมี แห่งวัดป่าเลไลยก์ เมืองสุพรรณบุรี เมื่อเห็นว่าเณรแก้ว (ขุนแผน) มีเชวร์ปัญญาดี จึงใครสอนวิชาความรู้ต่างๆ ที่ตนมีให้ทั้งหมด

ชุมชนโพหักเป็นชุมชนคนไทยดั้งเดิม จึงมีภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เรียกว่าไทยแท้หญิงสาวที่เคยได้รับการเรียกค่านำหน้าว่า อ้าแดง จะมาใช้คำว่า นางสาว หรือ นาง ไม่ได้ เมื่อประมาณ 30 ปีที่ก่อนหน้านี้ ชาวไทยพื้นถิ่นราชบุรี ก็ยังใช้คำว่า “ออ” กันอยู่มาก แต่เป็นการใช้โดยแม่ของสามีเรียกลูกสะใภ้ หรือคนแก่วัยเดียวกันกับแม่สามีก็พลอยเรียกสะใภ้ คนข้างบ้านว่า “ออ” ไปด้วย ปัจจุบันก็ยังเรียกกันไม่สนิทปาก คนส่วนหนึ่งยังคงเรียกค่านำหน้านามว่า “ออ” คนรุ่นใหม่ได้ยินจึงเรียกตามไป เช่น ออดี ออมุก ออยม เป็นต้น อีกคำหนึ่งที่ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของคนชุมชนโพหักขนานแท้ ดั้งเดิมได้แก่คำว่า “หริ” ความหมายใช้แทนคำว่า “หรือ” เช่นถามว่ากินข้าวแล้วหรือ คนโพหักขนานแท้จะพูดว่า “กินข้าวแล้วหริ” หรือถามว่าไปทำงานแล้วหรือจะเป็นว่า “ไปทำงานแล้วหริ” คำที่คู่กับหริ คือคำว่า “เฮ้ย” เช่นพูดว่าจะไปกันแล้วจะใช้ว่า “จะไปกันแล้วหริเฮ้ย”

การใช้ภาษาด้วยคำศัพท์อื่นๆ ที่เป็นลักษณะพิเศษของชาวไทยพื้นถิ่น

ยังมีคำและสำนวนพูดของชาวไทยพื้นถิ่นอีกหลายประการ ที่มีลีลาคล้ายกับงานวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิม (ไม้ เมืองเดิม เป็นนักเขียนที่มักใส่บทสนทนาของตัวละครด้วยภาษาไทย ที่เรียบง่าย ไม่นิยมศัพท์บาลี สันสกฤต หรือคำเขมรมาใช้ในงานเขียน ประกอบกับการกล่าวถึงฉากของท้องทุ่ง ภาคกลาง แลงานเด่นๆ เช่น เพื่อนแพง รอยไถแปร ผลเก่า ฯลฯ ทำให้ งานมีเอกลักษณ์ และขับบรรยากาศให้เป็นภาพความเป็นของผู้คนเมื่อราว 80 ปีที่ล่วงมาไว้ได้อย่างมีเสน่ห์)

สำเนียงภาษาของคนที่ชุมชนบ้านโพหักแปลกกว่าท้องถิ่นอื่นในจังหวัดราชบุรี เช่น ใช้คำนำหน้าชื่อผู้หญิงว่า “ออ” คำว่า “ทำไม” ใช้ “ไย” คำว่า “เล็ก” ใช้ “น้อย” คำว่า “ดู” ใช้ “แล” เป็นต้น บางคนกล่าวว่าคำเหล่านี้เป็นคำไทยแท้แต่โบราณ

ปัจจุบันผู้สูงอายุซึ่งเป็นชาวไทยภาคกลางพื้นถิ่นที่บ้านโพหัก ก็ยังคงใช้คำเฉพาะกลุ่มในการสื่อสาร ท่านกล่าวว่าคำเหล่านี้เป็นคำไทยแท้ที่พูดกันมาตั้งแต่ดั้งเดิม เช่น ใช้คำว่า “แรกหรือตะก่อน” ในความหมายของคำว่า “เมื่อก่อน สมัยก่อน ในอดีต” คำว่า “เวลา” ใช้ “เพลลา” คำว่า “บางที” ใช้

“กลางที่” เป็นต้น คำเหล่านี้ ในสังคมปัจจุบันไม่ปรากฏเป็นภาษาพูด แต่ปรากฏในบทประพันธ์ประเภทร้อยกรอง

คำศัพท์เฉพาะบางคำ แฝงความเชื่อพื้นถิ่นไว้ด้วย ได้แก่ คำที่ใช้เรียกลูกกรักหรือลูกคนโต คนที่นี้เชื่อว่า ผีเป็นสิ่งกระทำให้เด็กต้องเจ็บไข้ได้ป่วย ดังนั้นการเรียกชื่อเด็กด้วยคำที่ไม่สุไพเราะนักจะช่วยให้เด็กปลอดภัยไม่เจ็บป่วย (ความเชื่อนี้คล้ายกับความเชื่อของคนไทยโบราณกลุ่มอื่นที่เชื่อว่า “ผี” จะมาเอาชีวิตเด็ก หรือทำให้ต้องเจ็บไข้ได้ป่วย หากเอ็นดูเด็กต้องชมว่า “น่าเกลียด น่าชัง” แทนที่จะชมว่า “น่ารัก” เพราะจะได้รอดพ้นจากผี) นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้เรียกนำหน้าชื่อลูกสะใภ้ว่า “ออ” เช่น “ออแดง ออสี” เป็นต้น

นิทานพื้นบ้าน และปริศนาคำทายของชุมชนไทยพื้นถิ่น

วรรณกรรมของคนโพห้กส่วนใหญ่เป็นนิทานที่เล่าสู่กันฟังเพื่อความสนุก แต่มักแฝงแง่คิดคติสอนใจที่ฟังปฏิบัติไว้ด้วย ดังตัวอย่าง

เรื่อง “ซ็อนกะลา”

มีชายหนุ่มสองคนเป็นเพื่อนสนิทกันมาก คนหนึ่งมีฐานะร่ำรวย อีกคนหนึ่งยากจน และด้วยความจนทำให้ชายหนุ่มต้องนำภรรยาของตนไปจำนำไว้กับเพื่อน วันหนึ่งหนุ่มเศรษฐีได้เชื้อเชิญเพื่อนคนนี้มีมากินข้าวด้วยกัน แล้วนำซ็อนที่ทำจากกะลามาให้เพื่อนใช้ เขารู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจในโชคชะตาของตน จึงนำเอาซ็อนกะลาชิ้นนั้นกลับมาเก็บไว้ที่บ้าน ทุกครั้งที่เขามองเห็นซ็อนนี้ทำให้เขาอดทนทำงานเก็บออมอย่างขยันขันแข็ง จนมีฐานะร่ำรวยมั่นคง และได้ไ้ภรรยาคืนมา

เรื่อง “แพะรับบาป”

มีพ่อค้คนหนึ่งรับซื้อแพะไปตามหมู่บ้าน วันหนึ่งขณะเดินรับซื้อแพะเกิดรู้สึกกระหายน้ำ จึงหยุดพักที่ใต้ต้นไม้แล้วผูกแพะไว้กับต้นไม้ที่ร่มทั้งทิ้งห่อข้าวไว้ด้วย ส่วนตัวเองลงไปอาบน้ำที่แม่น้ำ ในเวลานั้นฝูงลิงที่อาศัยอยู่บนต้นไม้เกิดหิวจึงลงมากินข้าวห่อของพ่อค้จนหมด หลังจากอ้มแล้วพบว่ามือเปื้อนเศษข้าวจึงเช็ดมือกับแพะ แล้วกลับขึ้นต้นไม้ไป ฝ่ายพ่อค้เมื่อตื่นน้ำเสร็จกลับมาคิดจะกินข้าว แต่พบว่าข้าวนั้นหมดไปแล้ว หันไปเห็นแพะมีเศษข้าวติดอยู่จึงคิดว่าแพะนั้นขโมยข้าวกินจนหมด ด้วยความโมโห จึงคว้ไม้ตีแพะจนตาย หลังจากนั้นจึงนั่งลงพักเหนื่อยสักพักหนึ่งก็ได้ยินเสียงลิงเจียวจ้าวอยู่บนต้นไม้ พ่อค้จึงได้คิดว่าคงเป็นลิงนั้นที่ลงมากินข้าวจนหมด เขาจึงคิดว่าพวกแพะมันรับบาปแทนแท้ ๆ

เรื่อง สามเกลอ

มีสามเกลอ ชื่อ ตูดแหลม ช้่มูกมาก และสวาปาม พวกมันลงเรือไปเที่ยวด้วยกัน ต่างพากันหาผลไม้มารวมกันได้แล้วเอาลงเรือ พอลงเรือ สวาปามก็เรียกเพื่อนให้เริ่มกินผลไม้ ช้่มูกมากบอกว่าข้าก่อนเที่ยวพายเรือไปถึงบ้านก่อน หากกินตอนนี้เสร็จแล้ว เตียวจะพายเรือกลับบ้านไม่ได้ แต่สวาปามก็บอกว่า “กินให้อิ่มท้อง แล้วค่อยไป” ตูดแหลมว่า “มีงอย่าทะเล้ง ถ้ากินหมดแล้วก็คายออกมาหมด” ไอ้สวาปามก็ไม่ฟังและว่า “เตียวพายไปไม่ไหว จะกินก็กินทั้งหมด” เกลออีก 2 คนจึงไม่ได้กิน ตูดแหลมโมโห จึงเอาตุตกระแทกลงไปกับเรือ เรือจึงทะเล ช้่มูกมากเห็นดังนั้นก็สั่งชี้่มูกอดรู้ตัวของเรือ ทำให้เรือแล่นไปสู่ฝั่งได้

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ถ้าคนเรามีดีคนละแบบก็จะช่วยเหลือกันและกันได้

เรื่อง ไข่ขี้เกียจหมอนกิว

ไข่ขี้เกียจหมอนกิวเป็นลูกรักของพ่อแม่ ไม่ทำงานเอาแต่นอน เพื่อนชวนไปทำงานก็ไม่ไป เห็นใครไปทำงานก็ไม่ไป พ่อแม่เป็นห่วง ต้องคอยหาอาหารให้กินเพราะกลัวลูกจะไม่ได้กิน ร้อนถึง เทวดา เทวดาว่าเจ้าคนนั้นมันไม่เคยโกหกใคร แต่มันขี้เกียจ เทวดาจะทำอย่างไร อยากให้เจ้านี้ไปทำงาน เทวดาจึงไปบอกแม่เด็กว่า เด็กคนนี้ต่อไปจะได้ดีถ้าเขาทำงาน เพราะเขามีบุญญาธิการ พ่อแม่สงสัยว่าจะมีบุญญาธิการได้อย่างไรเพราะไม่ทำงาน เทวดาจึงแปลงเป็นนางไม้ ห่มผ้าสไบ แล้วไปเรียกไข่ขี้เกียจหมอนกิวว่า “พี่ๆ ลูกขึ้นมาสิ เดี่ยวหนูจะป้อนข้าวให้” พอลืมตาขึ้นไข่ขี้เกียจหมอนกิวก็ตกใจ นึกว่าแม่ เทวดาก็บอกว่า “ขึ้นไม่ใช่แม่ แต่แม่พี่บอกให้หนูมาเป็นเมียของพี่ แต่ว่าพี่ต้องลุกขึ้นมาทำงาน ไม่งั้นหนูจะไม่ยอมเป็นเมียพี่” ไข่ขี้เกียจหมอนกิวจึงลุกไปจะกอดเทวดา แต่เทวดาไม่ยอม บอกว่า “พี่ต้องไปขุดดินที่ปลายไร่เสียก่อน แล้วหนูจะยอมเป็นเมียพี่” ไข่ขี้เกียจหมอนกิวจึงยอมไปขุดแล้วเจอทองคำมากมาย จึงได้ดี ถึงจะนอนไข่ขี้เกียจก็มีบุญเก่า ทำให้ร่ำรวย

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า คนมีบุญเก่าเสียอย่าง ยังไงก็ได้ดี ขอแค่ไม่โกหกมดเท็จก็อาจเป็นเศรษฐีได้

ปริศนาคำทาย

คำทาย	คำเฉลย
1.อะไรเอ่ย? ตากแดดสด รดน้ำเหี่ยว	ผม
2.อะไรเอ่ย? เตี้ยที่สุด หยิบไม่ถึง	กระท่ายขูดมะพร้าว
3.อะไรเอ่ย? ไม้ผู้ ทะลุถึงแก่น ถึงแผ่นดินสอ ถึงบ่อน้ำใส	มะพร้าว
4.อะไรเอ่ย? ตะ อะไรอยู่ในครีว พุดได้สามคำ	ตะแกรงเตา(เตาอังโล่)
5.อะไรเอ่ย?เมืองไทย อะไรครอบครอง	สะพาน(ครอบคลอง)
6.อะไรเอ่ย?ยิ้งไว้ ยิ้งเก่า ยิ้งใช้ ยิ้งใหม่	ทางเดิน
7.อะไรเอ่ย?สองกลีบ เบียดกันแน่น นอนยืมแป้น อมกล้วยต้อย	ข้าวต้มมัด
8.อะไรเอ่ย?ผ้าอะไรใหญ่ที่สุดในโลก	ผ้าอ้อม
9.อะไรเอ่ย?โต้งเต้งโต้งตะ ข้างหวะ ตูดกวง	เสาแหกร
10.อะไรเอ่ย?ต้นเท่าแขน ใบเล่นแอนเสี้ยว	อ้อย
11.อะไรเอ่ย?ขาวจะอัน กันมีหมอย	หัวกระเทียม
12.อะไรเอ่ย?เปิดผ้าเห็นหมอย เปิดอีกหนอยเห็นเม็ด เปิดเม็ดเห็นรู	ข้าวโพด
13.อะไรเอ่ย?อาบน้ำวันละ5หน แต่ไม่ขาว	อีกา
14.อะไรเอ่ย?นกกระยาง9ขามีที่ตัว	1ตัว
15.อะไรเอ่ย?นกกระยาง9ตัว บินชนต่อไม้เหลือก็ตัว	นกไม่ตาย ตอตาย